

Sikker brug af knive

Arbejds miljø i industrien

bfa-i.dk

Denne publikation er finansieret af BFA Industri, der er arbejdsmarkedets parter - i industrien - fælles forum for arbejdsmiljø. Indholdet er udtryk for parternes fælles holdning til emnet.

Dette er et generelt materiale. Der kan derfor være forhold i virksomheden, som gør at virksomheden bør tage kontakt til en autoriseret arbejdsmiljørådgiver.

Arbejdstilsynet har haft BFA-vejledningen til gennemsyn og finder, at det indhold, herunder tekst og billeder, der knytter sig til arbejdsmiljøforhold, opfylder de krav, der følger af arbejdsmiljølovgivningen. Arbejdstilsynet har alene vurderet vejledningen, som den foreligger, og gør opmærksom på, at der kan være arbejdsmiljøproblemstillinger og -krav, der ikke er behandlet i vejledningen. Arbejdstilsynet har gennemgået vejledningen i overensstemmelse med regler og praksis pr. januar 2019.

Vejledningen er udarbejdet af ArbejdsmiljøCentret for BFA-Industri.

Dette materiale og alle andre aktuelle udgivelser fra BFA Industri kan fås ved henvendelse til organisationerne og downloades fra www.bfa-i.dk

bfa-i.dk

Layout, produktion og tryk: Dplus ApS · Trykt på miljøvenligt papir
Oplag: 1.000 ekspl. · Januar 2019 · ISBN 978-87-93174-88-7

Indhold

Indledning ... 4

Mange ulykker skyldes knive ... 5

Hvad siger loven om knive ... 6

Forebyggelse af ulykker med knive

Risikovurder alle arbejdsopgaver med kniv ... 7

Vælg altid bedste forebyggelse

Fjern kniven helt eller erstat med noget mindre farligt ... 8

Benyt personlige værnemidler – brug skære- og stikfaste handsker ... 11

Instruktion er vigtigt ... 12

Casevirksomhed

Hvad har de gjort på Wavin

Trin 1. Kortlægning og risikovurdering af eksisterende knive ... 13

Trin 2. Undersøgelse, valg og beslutning af ny sikker kniv ... 14

Trin 3. Medarbejderhøring og inddragelse ... 14

Trin 4. Endelig implementering og regelsæt ... 15

Eksempler på "før og efter" hos Wavin ... 16

Casevirksomhed

Hvad har de gjort på Danfoss Power Solutions

Trin 1. Risikovurdering ... 18

Trin 2. Undervisning af medarbejdere i anvendelse af sikre knive ... 19

Trin 3. Løbende tilsyn med arbejdet ... 19

Eksempler på "før og efter" hos Danfoss Power Solutions ... 19

Bilag 1: Tjekliste for instruktion i sikker anvendelse af kniv ... 20

Bilag 2: 15 skarpe om sikker brug af knive ... 21

Bilag 3: Vejledningens hovedbudskaber i den korte version ... 22

Indledning

I industrien benyttes knive til mange arbejdsopgaver og det går desværre ofte galt. Ulykkerne skyldes især forkert anvendelse af knive, forkert knivvalg og manglende fokus på erstatning af knive med andet og bedre egnet teknisk hjælpemiddel. Sikkerhedskulturen på virksomheden og de ansattes adfærd, er desuden ofte medvirkende årsag.

Vejledningens formål er derfor at klæde arbejdsmiljøorganisationen, ledelsen og andre arbejdsmiljøaktører på, så knivulykker kan forebygges. Det sker ved kort beskrivelse af de typiske ulykkesrisici og mulige forebyggelsesaktiviteter. Lidt om adfærdsregulering, bl.a. nudging, indgår som supplement, da fysiske og organisatoriske tiltag sjældent kan stå alene.

Som yderligere hjælp er vejledningens hovedbudskaber sammenkogt i et faktaark ligesom der til slut i vejledningen bl.a. findes en tjekliste for sikker instruktion og sidemandsoplæring.

Som inspiration indgår fortællinger fra to virksomheder, der begge har taget udfordringen op og arbejdet indgående med forebyggelse af knivulykker. Det er henholdsvis WAVIN og DANFOSS POWER SOLUTIONS. De fortæller om deres kortlægninger, metoder, beslutninger og hvordan de har fået medarbejderne med.

Der er rigtig meget god inspiration at hente i virksomhedernes fortællinger, bl.a. en række før og efter fotos.

Den primære målgruppe for vejledningen er arbejdsmiljøorganisationer på industrielle virksomheder, men også andre brancher hvor der anvendes knive kan med fordel bruge vejledningen.

Mange ulykker skyldes knive

Antallet af ulykker med knive er alt for stort i industrien. I perioden 2013-15 udgjorde arbejdsulykker med knive 9 % af alle ulykker med tekniske hjælpemidler i industrien. I Arbejdstilsynets ulykkesstatistik 2011 – 2016 for alle brancher, fremgår desuden af tabel B6 under kategorien G ”kontakt med skarp genstand” følgende fordeling.

Som det ses, er antallet af ulykker stabilt i perioden og ligger i gennemsnit på ca. 3300 ulykker årligt. Knive til håndbrug vil typisk være repræsenteret i kategori 51, 52 og 59. En væsentlig del af det samlede antal ulykker kommer fra industrivirksomheder.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
G Kontakt med skarp, spids, grov eller ru genstand	3.399	3.310	3.244	3.290	3.334	3.318
51 Kontakt med skærende genstand (kniv eller klinge)	1.862	1.732	1.611	1.589	1.720	1.747
52 Kontakt med spids genstand (søm eller spids genstand)	442	469	407	391	511	467
53 Kontakt med ru genstand	140	126	107	103	160	116
59 Andre typer kontakt med skarp, spids, grov eller ru genstand, som ikke er anført her	955	983	1.119	1.207	943	988

Hvad siger LOVEN om knive

I Arbejds miljøloven er der ikke beskrevet noget konkret om brug af knive. Arbejde med knive er dermed underlagt de mere generelle paragraffer i arbejdsmiljøloven:

§ 38. Arbejdet skal planlægges, tilrettelægges og udføres således, at det sikkerheds- og sundhedsmæssigt er fuldt forsvarligt.

§ 45. Maskiner, maskindele, beholdere, præfabrikerede konstruktioner, apparater, redskaber, byggevarer, andre tekniske hjælpemidler og personlige værnemidler skal være indrettet og skal anvendes således, at de sikkerheds- og sundhedsmæssigt er fuldt forsvarlige.

Husk også knivloven

Det er tilladt at benytte en kniv med en klinge på over 12 cm, hvis den benyttes erhvervsmæssigt. Derimod kræver det tilladelse fra politiet at bære den uden for arbejdet, dvs. i det offentlige rum. Så vigtigt, at medarbejderne husker at tømme lommerne ved fyraften!

Husk

ANSVARET - ALLE på virksomheden har ansvar for sikkerhed og sundhed – det gælder også for knive

ARBEJDSGIVEREN har det overordnede ansvar for sikkerheden og sundheden. Det er bl.a. arbejdsgiverens pligt at sikre, at de ansatte:

- Er gjort bekendt med de ulykkes- og sygdomsfarer, der eventuelt er forbundet med arbejdet.
- Får den nødvendige oplæring og instruktion i at udføre arbejdet på en farefri måde.
- Får tilsyn under arbejdet, hvor det kontrolleres at arbejdet udføres som aftalt og uden fare, samt at personlige værnemidler og tekniske hjælpemidler benyttes.

ARBEJDSLEDEREN har ansvaret for arbejdet i eget ledelsesområde. Det er bl.a. arbejdslederen pligt at:

- Medvirke til at arbejdsforholdene er fuldt forsvarlige i forhold til sikkerhed og sundhed
- Kontrollere, at de aftaler og instrukser, der skal fremme sikkerhed og sundhed virker efter deres hensigt.

MEDARBEJDERNE har ansvaret for, at:

- Følge de aftaler og instrukser, der er på virksomheden.
- Gøre lederen eller arbejdsmiljørepræsentanten opmærksom på, hvis der opstår eller er mistanke om fare med betydning for sikkerhed og sundhed.

FOREBYGGELSE af ulykker med knive

Arbejd med forebyggelse i etaperne.

Etaperne forklares nærmere nedenfor.

RISIKOVURDER alle arbejdsopgaver med kniv

Risikovurdering er en effektiv metode når det gælder om at afdække de mulige risici ved arbejde med knive.

Risikovurdering handler om at vurdere sandsynligheden for, at en ulykke sker og derefter vurdere konsekvensen af ulykken.

For at sikre en objektiv og retvisende risikovurdering anbefales det at anvende et risikovurderingsværktøj. Vær gerne to om at vurdere, f.eks. lederen og arbejdsmiljørepræsentanten, da det oftest giver det bedste resultat. Risikovurderingen kan munde ud i:

Gule og røde risikovurderinger skal der arbejdes videre med – og der skal findes den bedste forebyggende løsning. Den forebyggende løsning, der besluttet, skal blive grøn ved efterfølgende risikovurdering!

RISIKO = sandsynlighed x konsekvens

Sandsynlighed (S) (Hyppighed)		S1	S2	S3	S4	S5
		Meget hyppigt	Jævnligt	Lejlighedsvis	Sjældent	Næsten aldrig
K1	Meget stor skade, varig uarbejdsdygtig					
K2	Betydelig skade, varige mén					
K3	Mindre skade eller gene, ingen varige mén					
K4	Lille skade eller ubehag, ingen mén					

Rød. Akut - forbyggende tiltag med det samme

Gul: Forebyggende tiltag nødvendige

Grøn: Ok, ingen forebyggende tiltag nødvendige

VÆLG ALTID bedste forebyggelse

1

Fjern risikoen helt

Fjern kniven helt fra arbejdet ved at udfase behovet for at skære manuelt.

2

Erstat med noget mindre farligt

Benyt et andet værktøj eller en sikker kniv.

3

Benyt personlige værnemidler

Brug skære- og stikfaste handsker.

4

Instruktion

Sikrer at medarbejderne er instruerede i sikker brug af kniv.

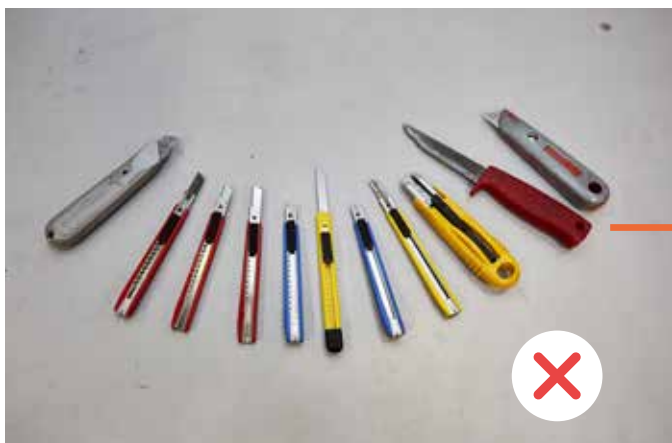
For sikring af optimal forebyggelse anbefales det at benytte FOREBYGGELSESTRAPPEN for knive.

Nærmere forklaring af de enkelte forebyggelsestrin i forebyggelsestrappen.

1 2 FJERN kniven helt eller erstat med noget mindre farligt

BEDSTE forebyggelse er at fjerne kniven helt fra arbejdsopgaven, f.eks. ved at bestille råvaren på de rigtige mål og i en emballage, der kan åbnes uden

kniv. NÆST BEDSTE forebyggelse er at bruge et mindre farligt værktøj, som f.eks. en saks eller en sikkerhedskniv - og der er masser af muligheder.

Eksempler på farlige knive

Kilde: Wavin & Danfoss Power Solutions

Eksempler på sikre værktøjer og knive

Kilde: Wavin & Danfoss Power Solutions

Eksempel på sikkerhedskniv med 2 skjulte blade. Her skiftes bladene uden risiko for stik- og skæreskader

Kilde Danfoss Power Solutions

Eksempel på sikkerhedskniv med delvis skjult blad.

Kilde Danfoss Power Solutions

Eksempel på sikkerhedskniv med 2 skjulte blade. Også her skiftes bladene uden risiko for stik- og skæreskader

Kilde Danfoss Power Solutions

Eksempel på almindelig "Stanley kniv", der er gjort sikker ved at skifte til keramisk blad, der ikke kan skære i huden.

Kilde Danfoss Power Solutions

Eksempel på sikkerhedskniv med bøjle, der samtidig sikrer hånd og fingre mod det emne, der skæres i. For ekstra sikring er bladet også her keramisk.

Kilde Danfoss Power Solutions

Eksempel på lille sikkerhedskniv til små simple skæreopgaver. Bladet trækkes automatisk tilbage efter brug. Den er forsynet med magnet, så den kan sidde på et fast sted ved arbejdspladsen eller på trucken. For ekstra sikring er bladet også her keramisk.

Kilde Danfoss Power Solutions

Eksempel på sikkerhedskniv, hvor kniven trykkes ud ved aktivering af håndtaget. Når håndtaget slippes, trækkes kniven tilbage.

Kilde Danfoss Power Solutions

Fakta om knækbladsknive

- Ofte små knive, der nemt smutter i hånden.
- I lommen kan bladet skubbes ud og medføre stik- og skæreskader.
- Når bladet knækker, kan det springe og ramme ansigt og øjne
- Når bladet skal skiftes, er der stor risiko for at skære sig på det helt blottede blad.
- Rengøringspersonale kan skære sig på bladstumper når de havner i skraldespanden.

Fakta om keramiske knive

- Keramiske knive har den unikke egenskab, at de ikke kan skære i hud. Og spidsen er konsekvent afrundet, hvorved stikskader også undgås.
- Ufarligt at skifte bladet.
- Prisen er 4-5 gange højere end stålknive, men levetiden er til gengæld mindst 10 gange længere.
- Vær opmærksom på, at de fleste knive leveres med stålblad, idet keramiske blade er et tilkøb.

Eksempel på keramisk blad og stål blad

3 Benyt personlige værnemidler - brug SKÆRE- og STIKFASTE handsker

I nogle tilfælde kan en farlig kniv ikke erstattes med et andet værktøj eller en sikker kniv. I sådanne tilfælde skal der anvendes skære- og stikfaste handsker, så medarbejderen er beskyttet, hvis uheldet er ude.

Skære- og stikfaste handsker fås i materialer, der er bløde og fleksible, så de ikke besværliggør arbejdet. Det anbefales at bruge kategori 5 skære- og stikfaste handsker ved arbejde med stålknive.

Eksempel på fleksible kategori 5 skære- og stikfaste handsker.

Kilde Danfoss Power Solutions

Eksempel på opgave, hvor farlig kniv ikke kan udskiftes. Som forebyggelse benyttes konsekvent fleksible kategori 5 skære- og stikfaste handsker.

Kilde Wavin

4 Instruktion er VIGTIGT

Arbejdsgiveren har ansvaret for, at de ansatte får tilstrækkelig og hensigtsmæssig instruktion, så de kan udføre arbejdet på en farefri måde. Arbejde med knive kan virke lige til, og det er nok den væsentligste forklaring på, at det så ofte går galt. Derfor er det vigtigt, at de ansatte får en grundig oplæring og instruktion i sikker brug af knive. Det er vigtigt at følge op på instruktioner i form af regelmæssig gennemgang af procedure og brugsanvisninger.

En god ide er sidemandsoplæring, hvor en dygtig og erfaren medarbejder med de rette kvalifikationer oplærer den nye medarbejder. Der skal instrueres uanset typen af kniv – dog skal instruktionen selvfølgelig være mere grundig når en farlig kniv benyttes.

En tjekliste, med et passende antal tjekpunkter, sikrer at det hele huskes i sidemandsoplæringen. Se bilag 1.

Brug eventuelt også de ”15 skarpe om knive” og hæng dem gerne op. Se Bilag 2.

INFORMER om den valgte forebyggelse

Det er vigtigt med en samlet information til medarbejderne om baggrunden for fokus på knive samt en gennemgang af de valgte forebyggende løsninger, særligt hvis I ændrer på hidtidige arbejdsmetoder, procedure og erstatter med anden type knive. Ledelsen og arbejdsmiljøorganisationen kan oplagt stå for informationen, der f.eks. kan foregå på afdelingsmøder og tavlemøder.

Informationen kan indeholde følgende temaer, der forklares nærmere overfor medarbejderne:

- Baggrund: Ulykker, tilløb til ulykker og resultater af risikovurderinger.
- Forebyggende løsninger: Forebyggelsestrappen for knive samt gennemgang af de konkrete valgte forebyggende løsninger.
- Regler, tilsyn, sanktioner: Gennemgang af eventuelle regler, at der vil blive fulgt op med tilsyn (arbejdsmiljørunderinger) og at anvendelse af ikke godkendte knive og skærende værktøjer, vil blive sanktioneret.

Formålet er selvfølgelig at alle medarbejdere kan se fornuften!

TILSYN - måske behov for regulering af ADFÆRDEN

Arbejdsgiveren har ansvaret for at der føres effektivt tilsyn med, at ansatte udfører arbejdet sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt og følger instruktionerne.

For at sikre at nye knive og andre skærende værktøjer benyttes som aftalt, og alle kender vedtagne procedurer er løbende tilsyn vigtigt. Det anbefales, at tjeklister for arbejdsmiljøgennemgang udbygges med fokuspunkter for knive. Eventuelle afvigelser fra det aftalte kan skyldes misforståelse i instruktioner eller uhensigtsmæssig adfærd, herunder modvilje mod forandringer. I begge tilfælde handler det om at få en god dialog, så medarbejderne kommer på rette spor. Regulering af uhensigtsmæssig adfærd handler i høj grad om fokus, opfølgning og dialog. Jo mere I taler om det, jo mere flytter arbejdsmiljøet sig også i den rigtige retning!

Det er ledelsens ansvar at sørge for, at virksomheden har klare regler og klare retningslinjer for manglende efterlevelse af regler – ikke kun ved brug af knive, men i det hele taget.

NUDGING – sikrer automatisk det rigtige knivvalg

Nudging handler om at stimulere det automatiske tankesystem og derved få medarbejderen til at træffe et automatisk valg – det rigtige valg. For at sikre det rigtige valg af kniv, og dermed styrke adfærd, er nudging oplagt.

Eksempler på nudging når der gælder knive:

- Fastgør kniven i en snor, så den ikke kan fjernes fra arbejdsstedet.
- Sæt farvekoder på knive, så knive med f.eks. rødt, blåt eller grønt, er til helt bestemte opgaver. Så kan det hurtigt ses om rigtig eller forkert kniv anvendes.
- Hæng en instruktion op, gerne plakatformat, der viser sammenhængen mellem røde knive og røde opgaver, blå knive og blå opgaver, osv.
- Sæt også farvekoder på de skuffer eller tavler, hvor knive opbevares. Altså grøn kniv i grøn skuffe, rød kniv i rød skuffe, osv. Det sikrer orden.

Casevirksomhed

Hvad har de gjort på Wavin?

Wavin i Danmark, er en del af Wavin-koncernen i Holland, som er den førende leverandør af plastrør-systemer til afløbs-, vand- og VVS-sektoren i Europa. Til produktionen af plastrørssystemer, benyttes flere teknikker, som plastsprøjttestøbning, rotationsstøbning og ekstrudering.

Knive har altid været en fast del af arbejdsudrustningen hos medarbejderne. Knive benyttes især ved håndtering af råvarer, men også til skæring af plast i forskellige situationer.

Sikker anvendelse af knive kom i fokus efter et par alvorlige arbejdsulykker i afdelingen for plastsprøj-

testøbning. Det var afdelingsledere, der tog teten. Vi havde to arbejdsulykker efter hinanden pga. knive. Den ene medarbejder benyttede en kniv med knækblad til overskæring af et strapexbånd. Bladet knækkede og stumpen ramte medarbejderen i øjet. Den anden medarbejder skar sig hen over hånden, da kniven smuttede ved åbning af en kasse. Også her blev benyttet en kniv med knækblad”

I samråd med arbejdsmiljørepræsentanten og den daglige sikkerhedsleder, gik de i gang med en indsats, der definitivt skulle sætte en stopper for knivulykker.

Indsatsen bestod af følgende trin:

TRIN 1. Kortlægning og risikovurdering af eksisterende knive

Under kortlægningen blev alle knive indsamlet og mangfoldigheden var stor. Ikke en eneste sikkerhedskniv var at finde i mængden. Risikovurdering af ek-

sisterende knive og de arbejdsfunktioner de benyttes til, blev gennemført. Alle knive blev på den baggrund kasseret - de var alt for farlige!

TRIN 2. Undersøgelse, valg og beslutning af ny sikker kniv

Arbejdet med at finde den bedste løsning i form af sikkerhedskniv eller andet værktøj blev sat i gang. Udgangspunktet var nedenstående kategorisering af skærende værktøjer / knive i forhold til sikkerhed. Målet var at finde én kniv, der kunne løse alle opgaver.

Sikkerhedsniveau 1	Sikkerhedsniveau 2	Sikkerhedsniveau 3	Sikkerhedsniveau 4	Sikkerhedsniveau 5
Bladløse skærende værktøjer	Sikkerhedsknive med skjult blad	Sikkerhedsknive med automatisk tilbagetrækning af blad	Sikkerhedsknive med halvautomatisk tilbagetrækning af blad	Knive med fast blad eller manuel tilbagetrækning af blad
				

FØRSTE forsøg var sakse (niveau 1), men de fungerede ikke til alle arbejdssituationer. Og så er sakse besværlige at have i lommen.

ANDET forsøg var sikkerhedsknive med dødemandsgreb (niveau 3), dvs. knivbladet skydes ud ved tryk på grebet og trækkes tilbage når grebet slippes. Ved risikovurdering blev det dog konkluderet, at der stadig var risiko for snit- og skæreskader med den knivtype.

TREDJE forsøg var sikkerhedsknive med skjult blad (niveau 2). De var i første omgang sprunget over, da det blev vurderet at de ikke kunne klare alle arbejdsfunktioner. Det skulle dog vise sig at være forkert. Sikkerhedsknivene fungerer, med få undtagelser, til alle arbejdsfunktioner i afdelingen for plastsprøjestøbning.

TRIN 3. Medarbejderhøring og inddragelse

Valget af sikkerhedsknive med skjult blad, blev efterfølgende præsenteret ved tavlemøder i afdelingen. Alle medarbejdere fik udleveret kniven og fik samtidig to beskeder. FØRSTE besked, at eneste alternativ til sikkerhedskniven, i nogle situationer, kan være saks eller skævbider. ANDEN besked, at der kan dispenseres, hvis sikkerhedskniven mod forventning ikke kunne klare alle opgaver i afdelingen.

Medarbejderne var meget aktive, og knive var fast punkt på tavlemøder i den efterfølgende periode. Resultatet har været, at der kun er identificeret to situationer, hvor sikkerhedskniven ikke er egnet. Det handler om tilskæring af formpapir i større længder samt opskæring af varme plastrør i langsgående retning.

TRIN 4. Endelig implementering og regelsæt

Brugen af sikkerhedsknive er nu implementeret. Det er sket gennem instruktion med udgangspunkt i nedenstående oversigter over håndholdte skærende værktøjer, der er tilladte i afdelingen.

		Generel brug							
									
Sprøjtestøb									
Sikkerhedskniv type 1			X						
Sikkerhedskniv type 2			X						
Saks			X						
Skævbider			X						
På oversigten er angivet de skærende værktøjer, som er godkendt til brug under de forskellige operationer									

		Generel brug		Afskæring af formpapir					
									
Formværksted Spst									
Sikkerhedskniv type 1			X						
Sikkerhedskniv type 2			X						
Saks			X						
Skævbider			X						
Hobbykniv m. knækblad					X				
På oversigten er angivet de skærende værktøjer, som er godkendt til brug under de forskellige operationer									

Et REGELSÆT er desuden besluttet. Her tydeliggøres at anvendelse af ikke godkendte skærende værktøjer vil blive sanktioneret. Medarbejderne kan se fornuften og der har ikke været nogen vanskeligheder med implementeringen.

På Wavin er arbejdsmiljøorganisationen nu ved at gennemføre samme 4 trin i de andre afdelinger!

7. Brug kun godkendte skæreværktøjer

- Brug kun skærende værktøjer, efter oplæring og instruktion.
- Alle almindelige opgaver, som kræver et skærende værktøj, vil have en liste over godkendte skæreværktøjer til opgaven.
- Kun skærende værktøjer fra listen må bruges i arbejdsområdet.
- Ualmindelige opgaver som kræver brug af skærende værktøj, må indberettes til lederen, som vil lave en risikovurdering, for at finde det mest egnede værktøj til opgaven.
- Brug af uautoriseret skærende værktøj og brug af modificeret eller skadet skæreværktøj er forbudt, og kan blive straffet.

Det rigtige skæreværktøj til opgaven?

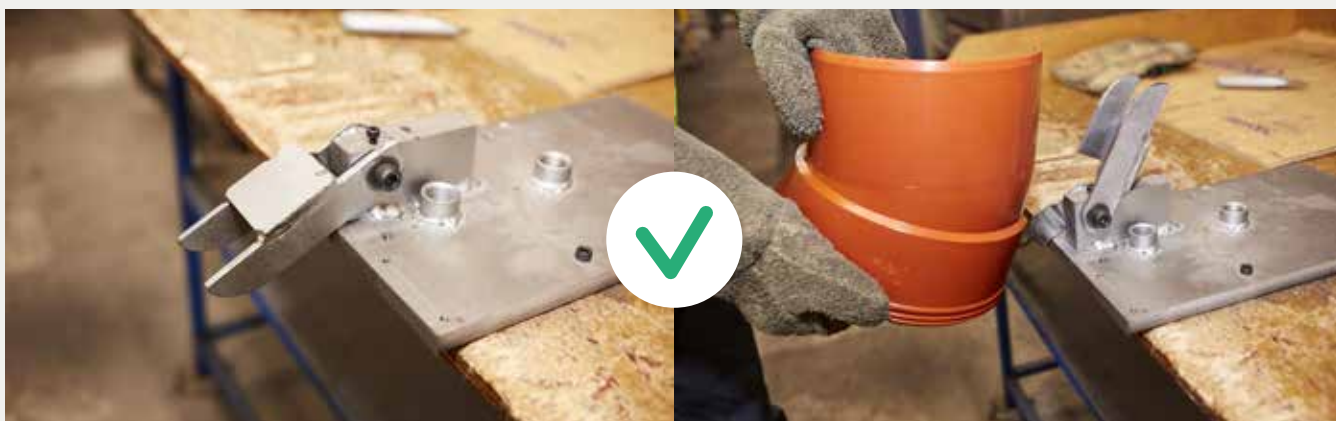

Eksempler på "før og efter" hos wavin

Opskæring af varme plastrør i langsgående retning

Ved opskæring af varme rør blev før benyttet tæppekniv. Risiko for at kniven snutter og rammer låret.

Kniven er nu fastmonteret på bord med en beskyttelseskappe der sikrer utilsigtet berøring. Emnet kan nu holdes stabilt med to hænder. Ingen risiko for at kniven snutter.

Kniven med knækblad smutter lettere og bladet kan knække og springe.

Sikkerhedskniven med skjult blad klarer opgaven uden problemer. Blot skal plastikken lige foldes lidt, så kniven kan få fat.

Kniven med knækblad smutter lettere og bladet kan knække og springe.

Sikkerhedskniven skærer uden problemer Strapex over. Der skal blot skæres med et skråt snit

Kniven med knækblad smutter lettere og kan ramme hånden, der holdes med. Også risiko for at kniven skærer ned i kassens indhold.

Sikkerhedskniven har en stålkam på toppen, der sikkert og ubesværet skærer gennem tapen. Ingen risiko for at kniven smutter og rammer hånden, der holdes med. Ingen risiko for at skære ned i kassens indhold.

Medarbejderen glemmer at trække bladet ind! Risiko for skæreskader når kassen åbnes.

Med sikkerhedskniven skæres hele toppen ubesværet. Ingen risiko for skæreskader

Casevirksomhed

Hvad har de gjort på Danfoss Power Solutions?

Danfoss Power Solutions er en verdensklasseleverandør af mobilhydraulik til byggesektoren, landbruget og andre markeder for off-highway køretøjer. Produkterne omfatter bl.a. motorer, styreenheder, ventiler, joysticks og controllere.

På virksomheden har der altid været en stærk kultur for knive. Medarbejdernes udgangspunkt har været at knive kan bruges til det meste – også til opgaver hvor andet værktøj er mere oplagt.

Knive kom på dagsordenen efter en alvorlig arbejdsulykke. Daglig sikkerhedsleder fortæller: ”En medarbejder ville skære et strapexbånd over med en knækbladskniv. Medarbejderen kunne ikke finde kniven og tog i stedet et nyt erstatningsblad og skar med det – det gik galt! Bladet smuttede i hånden og medarbejderen skar sig voldsomt”. Ulykken var desværre ikke den eneste. Et kritisk blik på 56 mindre ulykker over en 2½ årig periode, afslørede flere stik- og skæreulykker. Knækbladsknive var en del af forklaringen, men

den såkaldte ”fiskekniv” tegnede sig også for en pæn andel. Fiskekniven er en almindelig foldekniv, som mange medarbejdere betragtede som et universalværktøj.

Daglig sikkerhedsleder og arbejdsmiljøorganisationen tog fat. Målet har været at fjerne stik- og skæreskader og det er stort set lykket.

Strategien for forebyggelse har fokuseret på to løsningsmodeller:

- Erstatning af stålknive med keramiske knive, anden sikkerhedskniv eller andet værktøj, hvor det har været muligt.
- Brug af stik- og skærefaste handsker (kategori 5) ved arbejde med stålknive.

Arbejdsmiljøorganisationen har gennemført strategien i følgende trin.

TRIN 1. Risikovurdering

Alle arbejdsopgaver med kniv er blevet risikovurderet. ”Fiskekniven” eller lignende kniv (P) har været udgangspunkt for alle risikovurderinger, som er endt i rødt. Alle løsninger (L) er først blevet accepteret og implementeret, når de er blevet grønne.

Kategori		Arbejdsstedets indretning nr. 7.5				
Beskrivelse (Problem / Udfordring)						
		Så kaldt fiskekniv eller lignende knive må ikke anvendes.				
Risikovurdering (Problem / Udfordring)						
		Sandsynlighed (S) (Hyppigheden)				
		S1	S2	S3	S4	S5
		Meget hyppigt	Jævnligt	Lejlighedsvis	Sjældent	Næsten aldrig
Konsekvens (K) (Problemets størrelse)						
K1	Meget stor skade, varig uarbejdsdygtig					
K2	Betydelig skade, varige mén		P			
K3	Mindre skade eller gene, ingen varige mén					
K4	Lille skade eller ubehag, ingen mén					

Beskrivelse (Løsningsforslag)						
		Denne type kniv har keramisk blad, som kan vendes og udskiftes. Bladet trækker sig selv tilbage efter brug. Velegnet til åbning af papkasser og tilskæring af mindre indlæg. Særlig velegnet til oppasser. Kan ikke bruges til at skære bindebånd				
Risikovurdering (Løsningsforslag)						
		Sandsynlighed (S) (Hyppigheden)				
		S1	S2	S3	S4	S5
		Meget hyppigt	Jævnligt	Lejlighedsvis	Sjældent	Næsten aldrig
Konsekvens (K) (Problemets størrelse)						
K1	Meget stor skade, varig uarbejdsdygtig					
K2	Betydelig skade, varige mén					
K3	Mindre skade eller gene, ingen varige mén					
K4	Lille skade eller ubehag, ingen mén				L	
		Termin: 23-10-2018		Afsluttet dato: 23-10-2018		

En grøn løsning betyder dog ikke at forebyggelsen stopper her. Arbejdsmiljøorganisationen er således altid på udkig efter endnu mere sikre løsninger.

Trin 2. Undervisning af medarbejderne i anvendelse af sikre knive

På Danfoss Power Solutions er der indrettet et træningsrum, hvor der bl.a. instrueres i sikker brug af knive. Arbejdsmiljøorganisationen står for instruktionerne, som typisk er en blanding af praktiske øvelser og film. I forhold til knive har arbejdsmiljøorganisationen med succes benyttet flere af leverandørernes

film, der ofte har et fint fokus på sikkerhed. Danfoss' egen film om HIPP-træning (Hand Injury Prevention Program) har også været en del af instruktionerne. Holdningen er, at praktiske øvelser og film er bedre end tunge skriftlige instruktioner.

Trin 3. Løbende tilsyn med arbejdet

Tilsyn med arbejdet har stort fokus. Her fokuseres også på brugen af knive, herunder om de bruges sikkerhedsmæssigt forsvarligt, som aftalt i instruktionerne. Konstateres forkert brug gentages instruktion-

er. Konstateres brug af ikke godkendt kniv indstilles til en advarsel. Medarbejderne er naturligvis informerede om brugen af advarsler.

Eksempler på "før og efter" hos danfoss power solutions

Til nedenstående opgaver blev der tidligere anvendt "fiskekniv" / foldekniv. Efter risikovurderinger bruges nu sikre knive og værktøjer.

Til fjernelse af beskyttelsesplade efter maling af motor, anvendes nu rundhovedet spartel.

Til løsning af motor fra stativ, anvendes nu firkantet smal spartel.

Til åbning af pakker bruges nu keramisk kniv ned automatisk tilbage-trækning af bladet.

Til fjernelse af maling fra flange, anvendes nu lakskraber.

Til rengøring af plastflager, anvendes nu spartel med trekantet hoved.

BILAG 1:

Tjekliste for instruktion i sikker anvendelse af knive

Fokusområde		Udført og forstået (sæt X)
Regler om knive	Gennemgang af virksomhedens regler for anvendelse af knive.	
Gennemgang af kniven. Skal medarbejderen benytte flere forskellige knive til arbejdsopgaverne, gennemgås hver enkelt kniv.	Kontrol af funktionsdygtighed; er der defekter, er bladet skarpt, er håndtaget intakt, osv.	
	Gennemgang af de arbejdsopgaver / emner, som kniven må anvendes til.	
	Korrekt betjening; hvordan skal kniven holdes og betjenes under arbejdet, osv.	
	Korrekt placering af "holdehånden" under arbejdet, så den er væk fra skæreområdet.	
	Korrekt placering / fastspænding af det emne der skal skæres i.	
Opbevaring af knive	Hvor skal knive opbevares / placeres efter brug.	
	Hvis kniven er personlig, hvordan skal den så opbevares; lomme, skede, osv.	
Skift af blade	Demonstration af hvordan bladet skiftes.	
	Hvor opbevares blade.	
	Hvem kontaktes, hvis blade mangler.	
	Korrekt bortskaffelse af brugte blade, så rengøringspersonale ikke skærer sig.	
Andet	Skriv	

Bilag 2: 15 SKARPE om sikker brug af knive

Kontroller at kniven er skarp og uden defekter!

Lad aldrig kniven ligge på gulvet!

Gå eller løb aldrig med kniven i hånden!

Brug altid stik- og skærefaste handsker, hvis der arbejdes med spidse stålknive med blottet blad!

Skær aldrig mod dig selv – skær væk fra dig selv!

Brug gerne kniv med afrundet spids så stikskader undgås!

Brug kun kniven til det den er beregnet til!

Brug gerne sikkerhedskniv med skjult blad så skæreskader undgås!

Tag hensyn til håndens størrelse og anvend en kniv der passer ergonomisk, så grebet bliver godt!

Brug gerne en kniv med keramisk blad så skæreskader undgås!

Ræk aldrig nogen en kniv med knivbladet først. Ræk altid kniven med håndtaget først!

Opbevar altid kniven på en sikker måde!

Er der risiko for fedtede eller våde hænder skal kniven være med skridsikkert greb eller sikkerhedsbøjle!

Hold altid den anden hånd på afstand og væk fra skæreretningen!

Kan kniven fås til både højre- og venstrehåandede så anvend den rigtige!

Bilag 3: Vejledningens hovedbudskaber i den korte version

Risikovurder alle arbejdsopgaver med kniv

Konsekvens (K) (Problemets størrelse)		Sandsynlighed (S) (Hyppighed)				
		S1 Meget hyppigt	S2 Jævnligt	S3 Lejlighedsvis	S4 Sjældent	S5 Næsten aldrig
K1	Meget stor skade, varig uarbejdsdygtig	Red	Red	Red	Red	Red
K2	Betydelig skade, varige mén	Red	Red	Red	Red	Yellow
K2	Mindre skade eller gene, ingen varige mén	Red	Red	Yellow	Yellow	Green
K4	Lille skade eller ubehag, ingen mén	Red	Yellow	Yellow	Green	Green

Alle gule og røde risikovurderinger er ikke acceptable og kræver forebyggende tiltag.

Vælg altid bedste forebyggelse - forebyggelsestrappen for knive.

- 1 **Fjern risikoen helt**
Fjern kniven helt fra arbejdet ved at udfase behovet for at skære manuelt.
- 2 **Erstat med noget mindre farligt**
Benyt et andet værktøj eller en sikker kniv.
- 3 **Benyt personlige værnemidler**
Brug skære- og stikfaste handske.
- 4 **Instruktion**
Sikrer at medarbejderne er instruerede i sikker brug af kniv.

Gå frem efter forebyggelsestrappen for knive og vælg bedst mulige forebyggelse.

Den valgte forebyggelse er først acceptabel når den resulterer i en grøn risikovurdering.

Informér om den valgte forebyggelse, så alle forstår baggrunden og kan se fornuften

Det er vigtigt med en samlet information til medarbejderne om baggrunden for fokus på knive samt en gennemgang af de valgte forebyggende løsninger. Ledelsen og arbejdsmiljøorganisationen kan oplagt stå for informationen, der f.eks. kan foregå på afdelingsmøder og tavlemøder.

Fortæl om baggrunden (Ulykker, tilløb til ulykker og resultater af risikovurderinger), de forebyggende løsninger samt regler, tilsyn og sanktioner.

Formålet er selvfølgelig at alle medarbejdere kan se fornuften!

Tilsyn - måske behov for regulering af adfæren.

For at sikre at nye knive og andre skærende værktøjer benyttes som aftalt, er tilsyn vigtigt. Det anbefales, at tjeklister for arbejdsmiljøgennemgang udbygges med fokuspunkter for knive. Eventuelle afvigelser fra det aftalte kan skyldes misforståelse i instruktioner eller uhensigtsmæssig adfærd, herunder modvilje mod forandringer. I begge tilfælde handler det om at få en god dialog, så medarbejderne kommer på rette spor. Regulering af uhen-

sigtsmæssig adfærd handler i høj grad om fokus, opfølgning og dialog. Jo mere I taler om det, jo mere flytter arbejdsmiljøet sig også i den rigtige retning!

Det er ledelsens ansvar at sørge for, at virksomheden har klare regler og klare retningslinjer for manglende efterlevelse af regler – ikke kun ved brug af knive, men i det hele taget”

CO-industri

www.co-industri.dk

Tlf. 3363 8000

Dansk Industri

www.di.dk

Tlf. 3377 3377

Lederne

www.lederne.dk

Tlf. 32 83 32 83

bfa-i.dk

